

Den Haitiske

Revolusjonen:

«Frihet eller død»

Innhold

Innledning.....	3
Tema, relevans, avgrensning og problemstilling	3
Metode: Kildegrunnlag og kildekritikk.....	5
Besvarelse av problemstillingen.....	6
Bakgrunn: Saint-Domingue før revolusjonen	6
Veien til Revolusjon; Idéene som inspirerte revolusjonen.....	9
Veien til Revolusjon; Revolusjonære ledere og ideologi.....	11
Konklusjon	14
Kilder.....	15

Innledning

Mennesker fødes og forblir frie og like i rettigheter.¹

Den 1. januar 1804 runget den første artikkelen menneskerettighetserklæringen ut over verden da Haiti ble erklært seg selv selvstendig som verdens første svarte republikk og den andre nasjonen som rev seg løs fra europeisk overherredømme i Amerika. Etter mer enn ti år (22. august 1791-1. januar 1804) med opprør og krig var Haiti en fri og selvstendig stat, hvor det forhatte slaveriet var avskaffet for godt. De tidligere slavene på Haiti gikk fra å være rike plantasjeeieres personlig løssøre til å være frie selvstendige individer som hadde like rettigheter og muligheter.

Revolusjonen på Haiti tyder på at opplysningstidens idealer som dannet grunnlaget for den franske revolusjonens slagord «frihet, likhet og brorskap» hadde ringvirkninger og betydning på Saint-Domingue i det karibiske hav.

Tema, relevans, avgrensning og problemstilling

Revolusjonen på Haiti blir nesten ble ikke nevnt i historieundervisningen på skolen i det hele tatt og ikke før jeg var på utveksling ved Cape Coast University i Ghana ble introdusert for denne enestående historiske hendelsen. Det ble ganske tydelig for meg ved Cape Coast hvor viktig denne hendelsen var. Opprøret står som et tydelig eksempel på motstand mot slaveriet og ved å vinne sin selvstendighet og avskaffe slaveriet ble Haiti en katalysator for avskaffingen av slaveriet i store deler av verden utover på 1800-tallet. I tillegg kan det også argumenteres for at Haitisk selvstendighet og Napoleons forkasting av sine drømmer om et transatlantisk fransk imperium er vesentlig for at USA ble stormakten de utviklet seg til å bli. Når det skulle søkes etter temaer til fordypningsoppgave var studiene av den haitiske revolusjonen friskt i minne. Dermed ble nysgjerrigheten min raskt trukket mot nettopp dette temaet og denne fordypningsoppgaven er rettet inn mot dette temaet.

Læreplanen i historie sier at elevene på videregående skole skal kunne: *drøfte hvordan opplysningstidens ideer påvirket og ble påvirket av samfunnsomveltninger på 1700- og 1800-*

¹ The Editors of Encyclopedia Britannica, "Declaration of the Rights of Man and of the Citizen," <https://www.britannica.com/topic/Declaration-of-the-Rights-of-Man-and-of-the-Citizen>.

tallet.² I skolen fokuseres det på den franske revolusjonen som den viktigste og mest relevante samfunnsomveltningen i perioden. Den haitiske revolusjonen var også en viktig historisk hendelse og opprøret på Saint-Domingue og friheten de tidligere slavene vant har spilt en stor rolle i historien. Haitis selvstendighet ble en brannfakkell i diskusjonen rundt slaveriet og slavehandelen. Opprørerne åpnet opp Amerika da de seiret over og kastet de franske styrkene av øya og tvang dermed Napoleon til å gi opp sin drøm om et transatlantisk imperium. Dermed solgte han fransk Louisiana til USA som dermed nesten doblet sitt territoriet og åpnet for amerikansk ekspansjonen vestover. Denne oppgaven søker å undersøke den haitiske revolusjonens tilknytning til opplysningstidens ideer og vurdere den som et alternativ til den franske revolusjonen som utelukkende fokus i historieundervisningen.

Det finnes mengder av artikler som diskuterer hvordan vestlig historieskrivning har oversett den haitiske revolusjonen som en historisk viktig hendelse eller som argumenterer for at revolusjonen er en årsak til Haitis fattigdomsproblemer i nyere tid. Flere kilder analyserer opprørets viktighet og påvirkningskraft. Mengder av forskning diskuterer bakenforliggende og utløsende årsaker og Toussaint Louverture som person, leder og inspirasjon.

I alt dette materiale var det en kilde som spesielt fanget min oppmerksomhet; *Universalism After the Post-colonial Turn: Interpreting the Haitian Revolution* av Adom Getachew.³ Artikkelen beskriver den haitiske revolusjonen som en bedre og mer universal realisering av idealene fra den franske revolusjonen. Getachew argumenterer for at haitisk selvstendighet prosjekterer frihet på en mer universell måte enn det franske revolusjonære noen gang oppnådde i sin kamp mot undertrykkende overmakt. Denne argumentasjonen reiser spørsmål rundt den franske revolusjonen som fokus undervisningen om opplysningstidens ideer i skolen og viser mulighetene for å supplementere undervisningen med andre eksempler enn den franske revolusjonen. Organisering og innhold i historieundervisningen er en ganske omfattende diskusjon og på grunn av omfanget på oppgaven kommer dette ikke til å gå inn på, men fokuset kommer til å ligge på idégrunnlaget for den haitiske revolusjonen og på den måten knytte den mot opplysningstidens idéer.

² Utdanningsdirektoratet, "Lærerplan I Historie," <https://www.udir.no/kl06/HIS1-02/Hele/Kompetansemaal/etter-vg3-pabygging-til-generell-studiekompetanse>.

³ Adom Getachew, "Universalism after the Post-Colonial Turn: Interpreting the Haitian Revolution," *Political Theory* 44 (2016).

Disse idéene blir i denne oppgaven representert av den franske revolusjonens motto «frihet, likhet og brorskap» og disse idéene knyttet opp mot den haitiske revolusjonen. Dette for å svare på følgende problemstilling: *Hva er idégrunnlaget for den haitiske revolusjonen?*

For å svare på denne problemstillingen vil først de viktigste kildene argumentasjonen i oppgaven er basert på bli presentert. Deretter følger en kort redegjørelse for revolusjonens bakgrunn og forhold på øya Hispaniola som var relevant for masseopprøret og revolusjonen. Etter dette kommer noen idéene som danner grunnlaget for revolusjonen til å trekkes frem sammen med revolusjonære ledere og idéene deres ideologi kan knyttes opp mot og vurderes før en konklusjon til slutt trekkes.

Metode: Kildegrunnlag og kildekritikk

Det er skrevet mye om den haitiske revolusjonen og mange aspekter ved revolusjonen er diskutert og analysert. For formålet med denne oppgaven har jeg trukket frem en bok og to artikler for å underbygge argumentasjonen. Nick Nesbitts *Universal Emancipation - The Haitian Revolution and The Radical Enlightenment* beskriver Toussaint Louvertures mål om rettsikkerhet på Haiti og diskuterer opplysningsideer som han hadde tatt til seg og hvordan disse distanserte ham fra deler av befolkningen på øya.⁴ Gurminder K. Bhambra skriver i *On the Haitian Revolution and the Society of Equals* at den haitiske revolusjonen er viktig og neglisjert inne vitenskapelig litteratur og reflekterer over hvordan vår forståelse av likhet kanskje må sees annerledes i lys av den haitiske revolusjonen.⁵ *Universalism After the Post-colonial Turn: Interpreting the Haitian Revolution* av Adom Getachew argumenterer for at den haitiske revolusjonen realiserte idealene fra den franske revolusjonen.⁶

Det er brukt to primærkildene for å vise idégrunnlaget bak den haitiske revolusjonen. Den første primærkilden er en oversettelse av grunnloven fra 1801 signert av Toussaint Louvertures.⁷ Den andre primærkilden som er brukt er en oversettelse av

⁴ Nick Nesbitt, "Toussaint Louverture, the Moun Andeyo, and the Trancendental Conditions of Political Autonomy," in *Universal Emancipation: The Haitian Revolution and the Radical Enlightenment*, ed. A. James Arnold (Charlottesville: University of Virginia Press, 2008).

⁵ Gurminder K. Bhambra, "On the Haitan Revolution and the Society of Equals," *Theroy, Culture & Society* 32 (2015).

⁶ Getachew, "Universalism after the Post-Colonial Turn: Interpreting the Haitian Revolution."

⁷ Toussaint Louverture, "Constitution of 1801," <https://www.marxists.org/history/haiti/1801/constitution.htm>.

selvstendighetserklæringen lest opp av Jean-Jacques Dessalines i Gonaïves første januar 1804.⁸ Begge kildene er oversatt av Mitch Abidor for marxist.org.

Det alltid viktig å vurdere kilder med et kritisk blikk da artikler både kan være ensidige og partiske, på dette grunnlaget har de tre artiklene som underbygger argumentasjon blitt vurdert. Primærkildene er også oversatt fra originalspråket, noe som i noen tilfeller kan gjøre så betydning blir mistet i oversettelsen. Primærkildenes formål i denne oppgaven legger ikke vekt på nyanser i oversettelser da målet er å bevise opplysningsidealer i kildene. I tillegg bør offisielle lovtekster og erklæringer unngå tvetydighet for å oppnå sitt formål og primærkildene vurderes dermed som problematisk å bruke i denne oppgaven.

Besvarelse av problemstillingen

Bakgrunn: Saint-Domingue før revolusjonen

⁸ Jean-Jacques Dessalines, "Liberty or Death," <https://www.marxists.org/history/haiti/1804/liberty-or-death.htm>.

Midt i det karibiske hav ligger øya Hispaniola, den nest største øya i øygruppen Antillene. Antillene ligger nord for kysten av sør og sør-øst for Florida, øst for Mexico og de mellomamerikanske statene og nord for nordkysten av Sør-Amerika. Christoffer Columbus ankom øya i 1492 og etablerte den første spanske kolonien i Amerika. Dette ble starten på europeisk erobring av de karibiske øyene og på mange av disse ble det etablert plantasjer basert på slavearbeid. Dette systemet av plantasjer og europeisk overherredømme påvirket politikk og forhold i Karibia og europeernes kriger ble også utkjempet i koloniene. Frankrikes kriger for å spre revolusjonen førte dermed til at spanske, britiske og franske styrker barket sammen Hispaniola under den haitiske revolusjonen og var potensielle allierte for opprøret.

Hispaniola var i spansk besittelse fram den vestlige tredjedelen gikk over til å være fransk koloni og omdøpt Saint-Domingue etter *Rijswijk Traktaten i 1697*. Den franske kolonimakten utviklet slavebasert plantasjejordbruk på øya som var basert på masseimport av slaver for å fylle det enorme behovet for arbeidskraft. Forholdene på plantasjene var forferdelige og den harde driften tok livet store mengder slaver som følge av skader, infeksjoner, underernæring, sykdommer og utmattelse. Det økonomiske systemet sørget for at det var mest lønnsomt å hente nye slaver fra Afrika og investorer og koloniadministrasjon mente at overpopulasjon av slaver var løsningen for å holde fortjenesten høy. Dette sørget for at befolkningen og overskuddet økte utover på 1700-tallet og Saint-Domingue ble etter hvert Frankrikes mest lønnsomme koloni. Importen av nye slaver formet befolkningen på øya og befolkningen i Saint-Domingue bestod av rundt 500.000 afrikanske slaver, 24.000 frie svarte eller folk av blandet rase, 32.000 europeiske hvite kolonister og totalt omtrent 556.000 innbyggere i 1789. Det stadige tilskuddet av nye slaver førte til at store deler av slavebefolkningen i kolonien var født i Afrika. Det betyr at mange av slavene hadde levd i frihet før de ble tatt til fange eller solgt inn i slaveri og dette gjorde det med stor sannsynlighet vanskelig å akseptere situasjonen og slaver rømte stadig.⁹

Samfunnet i Saint-Domingue var klart segregert av rase og klasse. Den hvite delen av befolkningen var delt inn i *grands blancs* som var de rikeste handelsmennene og plantasjeeierne, *petite blancs* som var tilsynsmenn og håndverkere og *blancs menants* som var bøndene og arbeiderne på bunnen av rangstigen. *Affranchis* var den fargede delen av befolkningen. Den frie delen av den fargede befolkningen var ofte av blandet rase og kunne selv ha eiendom, formue, utdanning og eie slaver men ble likevel sett på som halvborgere.

⁹ The Editors of Encyclopaedia Britannica, "Haiti," <https://www.britannica.com/place/Haiti>.

De måtte utføre verneplikt i en militær som tjente som borgervern, jaktet på rømte slaver, samlet skatter og andre sikkerhetstiltak på øya. Dette uten kompensasjon og til det ble avgjort at de ikke trengtes til tjeneste lenger. Likevel kunne de ikke holde offentlige embeter og ble ekskludert fra sosiale sammenhenger og de ble generelt sett diskriminert av den hvite befolkningen.¹⁰ Slavebefolkningen var en blanding av vestafrikanske etniske grupper og var stort sett født i Afrika før de ble tatt til fange eller solgt inn i slaveri. I tillegg hadde noen slaver klart å rømme til ubebodde områder på øya og etablert skjulte samfunn her. Disse gruppene er gjerne kjent som *Marooner* i Karibia.¹¹ Den etniske sammensetningen og segregeringen det sosiale hierarkiet gruppene var inndelt etter skapte friksjon mellom dem. De frie fargede ønsket å klatre til europeernes økonomiske og sosiale nivå og hatet diskrimineringen de ble utsatt for. De hvite diskriminerte de svarte generelt sett og de lavere klassene av hvite hatet spesielt de svarte som hadde klart å klatre over dem på den økonomiske rangstigen. I tillegg hatet slavene alle de andre gruppene som holdt dem i lenker.

De to hovedreligionene på Hispaniola var katolsk kristendom og *Voodoo*. Frankrike var katolsk og i et sett med lover for de franske oversjøiske besittelsene kalt *Code Noir* som ble utgitt av den franske kongen Ludvig den 14. i 1685. Artikkel 2 i *Code Noir* sier at «*All the slaves in our Islands will be baptized and instructed in the Catholic, Apostolic and Roman religion...*».¹² Dermed var det fastsatt ved lov at slavene skulle få minst nok utdanning til å praktisere kristendom. Selv om majoriteten av slaveeierne ikke fulgte dette påbudet og de fleste slavene ikke fikk noen utdanning var det noen som fikk. Det var også noen slaveeiere som ga slavene sine utdanning for å øke deres bruksområdet og få mer ut av investeringen sin. Disse slavene som hadde fått en viss utdanning kunne igjen lære opp sine medslaver og sine barn noe som gjorde at det var mulig å spre revolusjonære ideer skriftlig i slavebefolkningen.

Forholdene på Hispaniola la til rette for utviklingen av *Voodoo* noe mange i den fargede befolkningen fant trøst i. *Voodoo* er en synkretisk religiøs retning der afrikanske religioner smeltet sammen med katolsk kristendom og utviklet seg på Hispaniola på 1700- og 1800-tallet. Religionen er basert på troen på at verden er full av ånder. Menneskene er ånder som holder til i den synlige verden. Den usynlige verden er bebodd av ånder, mysterier,

¹⁰ David Rand, "Social Triggers of the Haitian Revolution," scholar.library.miami.edu, https://scholar.library.miami.edu/slaves/san_domingo_revolution/individual_essay/david.html.

¹¹ Britannica, "Haiti".

¹² Ludvig 14. av Frankrike, "Code Noir," (1685).

usynlige, engler og åndene til forfedre og nylig avdøde. Gud fra den kristne bibelen har skapt både universet og åndene. Åndene ble laget for å hjelpe gud å styre menneskene og de synlige verden. Voodoo ritualer er ment å blidgjøre eller sørge for åndenes velvilje for seg selv og venner og familie eller for å forbanne og ødelegge fiender.¹³

Voodoo prestene spilte en viktig rolle i samfunn på Hispaniola fra begynnelsen av slavehandelen som ledere i lokalsamfunnet. De var kulturelle og ideologiske ledere som fungerte som bindeledd mellom kreolene som var født på øya og de afrikanske slavene som nylig hadde ankommet. Derfor ble disse naturlige samlingspunkt som stod i sentrum for opprørsforsøk. Ledere for motstandsbevegelser kunne møtes i under dekke av religiøse samlinger og planlegge og Voodoo prestene var deretter direkte involvert i forberedelser til krig. Det ble trodd at de kunne kaste magi som ville beskytte eller skade og opprørerne inngikk en ed i regi av en prest der de bandt seg til opprøret og det å holde identiteter og planer skjulte. Ble disse edene brutt fryktet man å dø i grusomme smerter.¹⁴

Det fantes også franske revolusjonære som trodde på likhet for alle. Disse hjalp med å spre revolusjonens ideer om frihet, likhet og brorskap på Saint-Domingue. Dermed spredte revolusjonære dokumenter som pamfletter seg blant slavebefolkningen som kunne bli kopiert og videreformidles skriftlig og muntlig av slaver med lese og skrivekunnskaper.

Veien til Revolusjon; Idéene som inspirerte revolusjonen

Den haitiske revolusjonens idégrunnlag kan deles inn i to deler. Den første delen handler om idéen om frihet som var en av de viktigste årsakene til at slavene på Saint-Domingue brøt ut i masseopprør for å løsrive seg fra lenkene. Den andre delen handler om de idéene som lå bak ideologien som opprøret ble samlet bak og formet til en effektiv revolusjon som avskaffet slaveriet på øya og vant Haiti selvstendighet.

Den Haitiske revolusjonen var en rekke opprør og væpna konflikter som utartet seg fra 22. august 1791 og frem til Haiti ble erklært selvstendig 1. januar 1804. Det hele startet fordi det blant flere av gruppene i kolonien Saint-Domingue hadde utviklet seg idéer som drev disse gruppene til opprør. Den første og kanskje viktigste av disse idéene var den om frihet.

¹³ The Editors of Encyclopaedia Britannica, "Vodou," <https://www.britannica.com/topic/Vodou>.

¹⁴ Alexander Giraldo, "Religion & Resistance," <https://scholar.library.miami.edu/slaves/Religion/religion.html>.

Allerede lenge før den haitiske revolusjonen kan det spores eksempler på at det iboende ønske om å være fri drev individer og grupper til å gjøre motstand og opprør mot det eksisterende systemet. Dette kan vises i det faktum at maroonsamfunn av rømte slaver som etablerte seg i periferien på øya som dypt i skogen og langt oppe i fjellet og kjempet geriljakrig mot kolonistyre for å holde seg frie. Uten at slavene hadde hatt en idé om frihet hadde dette fenomenet vært mindre sannsynlig og med det kanskje også mindre sannsynlig med opprør og i hvert fall mobiliseringen som skal til for at opprør skal bli en suksess.

Når den haitiske revolusjonen brøt ut var det denne idéen om frihet ble en samlende faktor og et viktig grunnlag for at den slavene gjorde opprør. Slavene var i utgangspunktet den største gruppen i kolonien og selv om det kunne være forskjeller fra plantasje til plantasje og slavene kunne ha forskjellige jobber hadde alle en felles identitet som slaver. I tillegg var store deler av denne gruppen født i Afrika før de ble fanget eller solgt inn i slaveri og brakt til Karibia. Slavene hadde dermed stor grad av felles identitet og en samlende idé om å bryte ut av lenkene. Voodoo underbygget denne fellesskapsfølelsen og ble bindeleddet mellom kreolene og de afrikanskfødte slavene og generelt mellom forskjellige etniske og kulturelle fragmenter i slavepopulasjonen. Dermed fikk idéen om frihet en mobiliserende effekt tydelig vist i August 1791 når en voodooprest og maroon holdt en samling av ledere blant slavene. Her ble idéer delt, planer lagt, besvergelses gjort og et voodoo rituale utført. Omtrent en uke senere startet de første opprøret blant slavene på Saint-Domingue.¹⁵

Ønske om frihet kan også spores hos de fargede som hadde blitt frie fra slaveriet. Denne gruppen ønsket frihet fra diskriminering og rett til å bli frie fullverdige statsborgere. De hvite kjempet for å holde forholdene og rangstigen slik den var og de frie fargede kjempet for politisk innflytelse. Denne gnisningen ble en viktig faktor for at revolusjonen brøt ut da kolonistyre nektet å innvilge statsborgerskap til de rikeste frie fargede på øya etter at det ble erklært av regjeringen i Paris i mai 1791. Dermed brøt det ut spredte kamper mellom petite blancs og frie affranchis noe som la forhold til rette for masseopprør blant slavene fordi kolonistyre måtte håndtere flere elementer av motstand samtidig.

Idéen om frihet kan som vist knyttes opp mot alle de fargede gruppene i Saint-Domingue i tiden rundt den haitiske revolusjonens utbrudd. Slaver som rømte og etablerte frie samfunn langt fra plantasjen, slaver samlet seg i skogen om natten for å holde hemmelige

¹⁵ C. Jason Bromley, "Resistance and the Haitian Revolution," https://scholar.library.miami.edu/slaves/san_domingo_revolution/individual_essay/jason.html.

voodoo ritualer og planlegge kampen for frihet og frie fargede som tok i bruk alle midler for å tilkjempe seg politisk innflytelse og frihet til å sosial klatring og fra diskriminering. Alle disse gruppene gjorde opprør mot kolonimakten i 1791 og begynte med de kampen for friheten.

Veien til Revolusjon; Revolusjonære ledere og ideologi

Til tross for at forhold lå til rette for opprør blant befolkningen på Saint-Domingue trengtes det samlende skikkelser og en formulert ideologi for å forme opprøret til en suksessfull revolusjon. De to viktigste opprørslederne som trekkes frem i denne oppgaven er *Toussaint Louverture* og *Jean-Jacques Dessalines*.

Louverture ble født på Saint-Domingue og var sønn av en utdannet slave. Han fikk selv utdanning i fransk og latin gjennom kontakter i Jesuittordenen. Louverture vant plantasjeeierens velvilje og fikk også utdanning innen geometri, tegning, matte og medisinsk bruk av planter. Med disse kunnskapene arbeidet han seg oppover i gradene på plantasjonen til han ble lovlig frigitt i 1776. Dessalines på den andre siden var en afrikanskfødt slave som ble brakt til Saint-Domingue og arbeidet for en svart herre frem til han sluttet seg til slaveopprøret i 1791. Han ble en av Louvertures viktigste støttespillere under revolusjonen.¹⁶

Toussaint Louverture ble raskt en av lederne når slaverne gjorde opprør i kolonien. Han samlet tidligere slaver rundt seg, etablerte sin egen hær og trente dem i geriljakrig. Når Frankrike og Spania gikk til krig i 1793 støtte Louverture spanjolene på den østlige delen av Hispaniola. Louvertures viste seg å være en glimrende taktikker som mestret geriljakrigføring. Hans militærtaktiske talent tiltrakk seg raskt andre opprørsledere som Jean-Jacques Dessalines og *Henry Christophe* og holdt på å drive Franskmennene ut av kolonien. *Léger Félicité Sonthonax* ble sendt av de franske styresmaktene for å reetablere orden på øya og i 1793 lovet han frihet til slaver som sluttet seg til hæren hans og ikke lenge etter avskaffet han slaveriet i sin helhet på øya. Dette ble bekreftet av den franske regjeringen året etter. Når den franske nasjonalforsamlingen erklærte at slaverne i kolonien var frie og slaveriet oppløst skiftet Louverture side og gikk over til å støtte Frankrike i mai 1794. Dette snudde fransk krigslykken, britene ble presset tilbake og spanjoler avstod Saint-Domingue i 1795. Louverture forsvarte skiftet med at den Frankrike hadde frigjort slaverne i kolonien noe Storbritannia og Spania nektet. Han fortsatte å være en viktig general og jobbet seg opp på

¹⁶ Britannica, "Haiti".

rangstigen i kolonien og tvang rivaler ut av kolonien frem til han i 1796 ble gjort til guvernør-general. Som guvernør-general Louverture forhandlet med Storbritannia i hemmelighet slik at de trakk styrkene sine ut av øya og lagde handelsavtaler med både briter og amerikanere for å få koloniens økonomi på rett kjøll igjen. Santo Domingo, den spanske delen av Hispaniola ble invadert og slaveriet avskaffet også her i 1801. Med hele øya under sin kontroll og dikterte han en grunnlov som ga han makt som Guvernør-general livet ut og blant annet erklærte at slaveriet avskaffet her for alltid.¹⁷

Louvertures grunnlov provoserte Napoleon som så på Toussaint som et hinder for å ta tilbake kontrollen over kolonien og gjøre den lønnsom igjen. Dermed ble en ekspedisjonsstyrke sendt under general Charles Leclerc i 1802. Mange av de andre opprørsledere som Dessalines støttet Leclerc og etter noen uker med intense kamper la Louverture ned våpnene og trakk seg tilbake til plantasjonen sin i fred. Han ble imidlertid forrådt av Leclerc som han hadde inngått en fredsavtale med og sendt til Frankrike hvor han døde i Fort-de-Joux i april 1803.¹⁸ I 1802 gjør Dessalines igjen opprør sammen med andre tidligere opprørsledere på bakgrunn av bevis på at Napoleon planlegger å gjeninnføre slaveriet. De kastet de franske kolonistyrete og etter å ha slått de franske styrkene på øya erklærte Dessalines som guvernør-general øya selvstendig under navnet Haiti 1. januar 1804. Noen måneder senere tok Dessalines tittelen keiser Jacques den første og styrte Haiti frem til han ble drept i 1806.¹⁹

De to lederne samlet opprørselementer, tok styringen og formet disse til en organisert revolusjon. Denne mobiliseringen ble basert på et idégrunnlag og en ideologi som kan knyttes opp mot opplysningstidens idealer. Dette skal vurderes med å knytte Louvertures grunnlov og Dessalines selvstendighetserklæring opp mot to av elementene i den franske revolusjonens motto «Frihet og likhet». Toussaint Louverture og Jean-Jacques Dessalines hadde begge vært slaver så det er derfor naturlig at frihet kommer tydelig frem i begge de to primærkildene som er undersøkt. I Toussaint grunnlov av 1801 står den klart og tydelig allerede i artikkel 3 som sier: *det kan ikke være slaver på dette territoriet; slaveriet er for alltid avskaffet. Alle menn blir født, lever og dør der frie og franske.* Dette underbygges av artikkel 4 og 5 som videre

¹⁷ Ibid.

¹⁸ "Toussaint Louverture," <https://www.britannica.com/biography/Toussaint-Louverture>.

¹⁹ "Jean-Jacques Dessalines," <https://www.britannica.com/biography/Jean-Jacques-Dessalines>.

definerer friheter for innbyggerne.²⁰ Dessalines selvstendighetserklæring har «Frihet eller død» som overskrift og dermed er det ganske klart hvor viktig dette er for dem begge.²¹ Frihet var en av de viktigste idéene revolusjonens ideologi bygde på da det var ønske om frihet som førte til spontane opprør og mobilisering i 1791. Getachew argumenterer faktisk for at den haitiske revolusjonen overskygget den franske revolusjonen i sin forpliktelse til menneskers frihet.

Likhet kommer også frem i de to kildene men litt tydeligere i Louvertures grunnlov enn i Dessalines selvstendighetserklæring. Louvertures grunnlov sier i artikkel 5: *Ingen annen distinksjon eksisterer enn dyder og talenter, heller ingen annen overlegenhet enn den innvilget av loven i utøvelsen av offentlig embete. Loven er lik for alle, enten den straffer eller beskytter.*²² I Dessalines selvstendighetserklæring kan idéen om likhet knyttes opp mot rettsikkerhet og det å leve fredfullt under loven.²³

Bhambra påstår i sin artikkel at hvis vi tar den haitiske revolusjonen seriøst må vi revurdere vår forståelse av likhet gjennom historien. Dette underbygger argumentet om at likhet er en viktig del av idégrunnlaget for den haitiske revolusjonen.²⁴ I tillegg viser Nesbitt med sin argumentasjon hvor viktig likhet for loven var for Louverture noe som også underbygger argumentet om at likhet var en viktig del av idégrunnlaget den haitiske revolusjonen baserte seg på.²⁵

²⁰ Louverture, "Constitution of 1801".

²¹ Dessalines, "Liberty or Death".

²² Louverture, "Constitution of 1801".

²³ Dessalines, "Liberty or Death".

²⁴ Bhambra, "On the Haitian Revolution and the Society of Equals."

²⁵ Nesbitt, "Toussaint Louverture, the Moun Andeyo, and the Trancendental Conditions of Political Autonomy."

Konklusjon

Gjennom primærkildene og artiklene jeg har trukket frem for å understøtte argumentasjonen kommer jeg frem til at idégrunnlaget til den Haitiske revolusjonen bygger på de samme opplysningsidealene som den franske revolusjonens motto «Frihet og likhet». Viktigst for det Haitiske revolusjonen ligger kanskje mer knyttet til frihet på grunn historien som koloni. Artiklene jeg har trukket inn i denne oppgaven argumenterer for at den haitiske revolusjonen går lenger enn den franske revolusjon når det kommer til realiseringen av opplysningsidealer. Dermed kan den Haitiske revolusjonen være et like godt eksempel som den franske på opplysningstidens ideer i undervisningen på skolen.

Kilder

- Bhambra, Gurminder K. "On the Haitian Revolution and the Society of Equals." *Theory, Culture & Society* 32 (2015).
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Haiti." <https://www.britannica.com/place/Haiti>.
- . "Jean-Jacques Dessalines." <https://www.britannica.com/biography/Jean-Jacques-Dessalines>.
- . "Toussaint Louverture." <https://www.britannica.com/biography/Toussaint-Louverture>.
- . "Vodou." <https://www.britannica.com/topic/Vodou>.
- Britannica, The Editors of Encyclopedia. "Declaration of the Rights of Man and of the Citizen." <https://www.britannica.com/topic/Declaration-of-the-Rights-of-Man-and-of-the-Citizen>.
- Bromley, C. Jason. "Resistance and the Haitian Revolution." https://scholar.library.miami.edu/slaves/san_domingo_revolution/individual_essay/jason.html.
- Dessalines, Jean-Jacques. "Liberty or Death." <https://www.marxists.org/history/haiti/1804/liberty-or-death.htm>.
- Frankrike, Ludvig 14. av. "Code Noir." 1685.
- Getachew, Adom. "Universalism after the Post-Colonial Turn: Interpreting the Haitian Revolution." *Political Theory* 44 (2016).
- Giraldo, Alexander. "Religion & Resistance." <https://scholar.library.miami.edu/slaves/Religion/religion.html>.
- Louverture, Toussaint. "Constitution of 1801." <https://www.marxists.org/history/haiti/1801/constitution.htm>.
- Nesbitt, Nick. "Toussaint Louverture, the Moun Andeyo, and the Trancendental Conditions of Political Autonomy." In *Universal Emancipation: The Haitian Revolution and the Radical Enlightenment*, edited by A. James Arnold. Charlottesville: University of Virginia Press, 2008.
- Rand, David. "Social Triggers of the Haitian Revolution." scholar.library.miami.edu, https://scholar.library.miami.edu/slaves/san_domingo_revolution/individual_essay/david.html.
- Utdanningsdirektoratet. "Lærerplan I Historie." <https://www.udir.no/kl06/HIS1-02/Hele/Kompetansemaal/etter-vg3-pabygging-til-generell-studiekompetanse>.

